

Načrt nakupa knjižničnega gradiva za leto 2025 – Mestna knjižnica Grosuplje

1. PREDSTAVITEV OKOLJA DELOVANJA KNJIŽNICE

Mestna knjižnica Grosuplje je splošna knjižnica, organizirana kot javni zavod, ki ga za izvajanje knjižnične dejavnosti podpirajo občine Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje. Zavod vključuje Osrednjo knjižnico Grosuplje ter enoti v Dobropolju in Ivančni Gorici, pri čemer v občini Ivančna Gorica delujeta še izposojevališči v Šentvidu pri Stični in Zagradcu. Skupno knjižnica pokriva območje 42.197 prebivalcev s stalnim prebivališčem, kar temelji na podatkih Statističnega urada Republike Slovenije z dne 1. januarja 2024.

Načrt nakupa knjižničnega gradiva za leto 2025 temelji na analizi potreb lokalne skupnosti, strokovnih priporočilih in standardih za splošne knjižnice (2018–2028) ter pregledu razpoložljivih finančnih sredstev. Mestna knjižnica Grosuplje bo v letu 2025 gradila zbirko z namenom zagotavljanja dostopa do kakovostne založniške produkcije in izpolnjevanja potreb uporabnikov iz občin Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje.

Občine Grosuplje, Ivančna Gorica in Dobropolje imajo nadpovprečno število mladih, kar zahteva poseben poudarek na nakupu gradiva za otroke in mladino. Delež mladih do 15 let presega slovensko povprečje (14,75 % v letu 2023), saj v občini Ivančna Gorica dosega 22,4 %, v Grosupljem 20,6 % in v Dobropolju 17,9 %. Knjižnica se bo osredotočila na prilagoditev nakupov potrebam te mlajše populacije, da bi spodbujala bralno pismenost že v zgodnjih letih. Večina sredstev za otroško in mladinsko gradivo bo usmerjena v zagotavljanje kakovostnih in raznolikih vsebin, ki bodo dostopne vsem mladim bralcem. Knjižnica bo tako spodbujala bralno kulturo med otroki in mladostniki ter poskrbela, da bodo vsi imeli enake možnosti dostopa do poučnih in privlačnih knjig, prilagojenih njihovim interesom in potreba

Razvoj knjižnične zbirke in storitev zahteva natančno spremljanje potreb uporabnikov ter obvladovanje hitrih družbenih sprememb in trendov na knjižnem trgu. Knjižnica se mora prilagajati specifičnemu načinu življenja v posameznih občinah, ki se razlikujejo med mestnim in podeželskim okoljem. Učinkovito prilagajanje tem dejavnikom omogoča knjižnici, da ostane ključna institucija v podpori izobraževanja, kulture in osebnega razvoja lokalne skupnosti.

Zaradi prisotnosti srednje šole v Ivančni Gorici bo Mestna knjižnica Grosuplje prilagodila svoje nakupe knjižničnega gradiva, da bo zadostila potrebam srednješolskega izobraževanja. Poudarek bo na nakupu strokovne literature, učbenikov in priročnikov, ki so ključni za podporo dijakom in učiteljem. V knjižnici Dobropolje se bomo ob omejenih finančnih sredstvih osredotočili na skrbno izbiro relevantnega gradiva, ki bo ustrezalo potrebam lokalne skupnosti, kar bo omogočilo učinkovito izrabo razpoložljivih sredstev.

V lokalni skupnosti živijo številne priseljske družine iz nekdanje Jugoslavije in Ukrajine ter manjša skupina pripadnikov romske skupnosti. Ta kulturna raznolikost vpliva na oblikovanje knjižničnih storitev, ki morajo zadostiti potrebam heterogene populacije. Knjižnica se zavezuje, da bo zagotovila dostop do ključnih virov, potrebnih za uspešno izobraževanje mladih, ter razvijala programske dejavnosti, ki podpirajo vključevanje vseh skupin v lokalni skupnosti.

2. ZAKONSKE PODLAGE

Naloge splošne knjižnice opredeljuje Zakon o knjižničarstvu, ki določa tudi način financiranja, ustanavljanje knjižnic in nadzor nad delovanjem. Mestna knjižnica Grosuplje deluje v skladu z ustanovitvenim aktom, veljavnimi zakonskimi in podzakonskimi akti, strokovnimi priporočili in standardi ter temeljnimi dokumenti, ki usmerjajo nabavno politiko v splošnih knjižnicah.

Zakon o knjižničarstvu, Uradni list RS, št. 87/2001, 96/2002, 92/15; Odlok o ustanovitvi Mestne knjižnice Grosuplje, Uradni list RS, št. (13/2004, 39/2007, 66/2008);

Uredba o osnovnih storitvah knjižnic, Uradni list RS, št. (29/2003, 162/22);

Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične javne službe (Uradni list RS, št. 28/23)

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (za obdobje 2018 – 2028);

Slovenske splošne knjižnice za prihodnost: Strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2022-2027
Neposredni poziv za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah v letu 2025 (NP-NKG-2025)

Za pomoč pri izgradnji kvalitetne knjižnične zbirke upoštevamo še:

Rampih, S.: Nabavna politika v splošnih knjižnicah, 2010

Novljan, S.: Navadna knjižnična zbirka. Dostopno na: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SIDOC-HDPFV2>

3. CILJI NAKUPA KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

Z nakupom knjižničnega gradiva bomo uresničevali naslednje cilje:

- **Dostopnost raznovrstne založniške produkcije:** gradivo bo zagotovljeno za vse tri občine z načrtovanim prirastom, ki vključuje nakup, darove in zamenjave.
- **Aktualna in prilagojena zbirka:** redno bomo spremljali trende v založništvu in se odzivali na nove teme, ki zanimajo naše uporabnike. Zbirka bo prilagojena potrebam občanov in ciljem nacionalne kulturne politike. Gradivo bo izbrano po vsebinskih kriterijih in vključevalo različne medije.
- **Izpolnjevanje standardov:** nakup bo potekal skladno s standardi za splošne knjižnice, kjer je razmerje med leposlovjem in strokovnim gradivom 50:50, s posebnim poudarkom na gradivu za otroke in mladino najmanj 30%, kar je še posebej pomembno zaradi nadpovprečnega števila mladih do 15 let v vseh treh občinah.
- **Spodbujanje bralne pismenosti:** s kakovostnim gradivom bomo prispevali k razvoju bralne in informacijske pismenosti ter omogočili dostop do gradiva za uporabnike s posebnimi potrebami.
- **Dopolnjevanje domoznanske zbirke:** z nakupom domoznanskih gradiv bomo spodbujali kulturno identiteto in povezanost prebivalcev s krajem.
- **Poudarek na slovenski in kakovostni prevodni literaturi:** izbor bo zajemal izvirno slovensko literaturo, humanistiko, znanstveno in strokovno literaturo ter kakovostno prevodno literaturo, ki podpira kulturne, izobraževalne in informacijske potrebe mladine in odraslih.
- **Omogočanje dostopa do gradiva za uporabnike s posebnimi potrebami:** posebno pozornost bomo namenili gradivu, prilagojenemu uporabnikom s posebnimi potrebami, kot so zvočne knjige, knjige z večjimi črkami, gradivo v brajici, e-knjige in knjige prilagojene za disleksijo. S tem želimo vsakemu bralcu omogočiti lažji dostop do vsebin ter izboljšati njegovo bralno izkušnjo.
- **Zagotavljanje dostopnosti zvočnih in e-knjig** v slovenskem jeziku,

4. PREDVIDEN NAKUP KNJIŽNIČNEGA GRADIVA ZA LETO 2025

Podatki o zbirki in načrtovanem nakupu

Organizacijska enota	Št. prebi. ¹	Število enot knjižničnega gradiva na fizičnih nosilcih		Odprtost v letu 2024 / ur na teden	Načrtovana odprtost v letu 2025 / ur na teden ²
		Št. enot v zbirki	Načrtovano št. enot nakupa 2025		
Osrednja knjižnica Grosuplje	20.858	109.063	3407	57 ur	57 ur
Enota Dobropolje	3.756	23.285	680	30 ur	30 ur
Enota Ivančna Gorica	17.583	72.653	2613	57 ur	57 ur
Premična zbirka Zagradec		4.373	200	4 ur	4 ur

Predviden nakup knjižničnega gradiva

- **Fizično gradivo:** Knjižnica načrtuje nakup skupno 6.900 enot knjižničnega gradiva na fizičnih nosilcih, razdeljenih glede na število prebivalcev in specifične potrebe posameznih občin. Tako bo Grosuplje prejelo 3.407 enot, Ivančna Gorica 2.813 enot, Dobropolje pa 680 enot. Razdelitev upošteva tudi potrebo po prilagajanju lokalnim skupnostim, na primer z večjim številom gradiva za dijake v Ivančni Gorici ter prilagojenimi vsebinami za manjšo, povezano skupnost v Dobropolju.

- **Elektronske knjige:** Predvidena je izposoja 4.000 elektronskih knjig, dostopnih prek portala Cobiss Ela, kar omogoča širšo dostopnost do gradiva brez prostorskih omejitev. Uporabnikom bomo omogočili dostop do 2.900 naslovov.
- **Zvočne knjige:** Povpraševanje po zvočnih knjigah v knjižnici vsako leto rahlo narašča, vendar analiza zbirke razkriva, da več kot polovica zvočnih knjig še ni bila izposojena. K temu prispeva omejena in pogosto nezadostna ponudba naslovov na portalu AUDIBOOK, ki ga knjižnica uporablja za nakup tovrstnega gradiva. Kljub tem okoliščinam bo knjižnica v letu 2025 za zvočne knjige namenila 2.500 EUR. S temi sredstvi bo pridobila 100 licenc, kar vključuje 32 novih naslovov ter obnovitev dostopa do že obstoječih naslovov, za katere so prejšnje licence potekle.
- **Neknjižno gradivo:** Nakup neknjižnega gradiva bo minimalen, saj trendi kažejo na nizko povpraševanje in nizko izposajo. Predviden nakup znaša 119 audio in video gradiva.

Občina	Št. prebivalcev	Občinska sredstva	Sredstva MK	Lastna sredstva	Skupaj sredstva (EUR)	Skupaj št. enot
Grosuplje	20.858	43.407	18.386	20.000	81.793	3.407
Ivančna Gorica	17.583	50.000	15.500	5000	70.500	2.813
Dobrepolje	3.756	13.000	3.311		16.311	680
Skupaj (knjižnično gradivo na fizičnih nosilcih)	42.197	106.407	37.197	25.000	168.604	6.900
Elektronske knjige			2.500		2.500	4000
Zvočne knjige			2.500		2.500	100
SKUPAJ	42.197	106.407	42.197	25.000	173.604	11.000

5. VSEBINSKA IZHODIŠČA ZA LETNI PRIRAST GRADIVA

Letni prirast nakupa v knjižnici temelji na strokovnih priporočilih, spremljanju potreb bralcev ter analizi okolja. Ključni kriteriji za nakup novega gradiva, ki zagotavljajo aktualnost, tematsko raznolikost in različne vrste gradiva na različnih medijih, so:

- **Aktualnost gradiva:** Aktualnost knjižničnega gradiva je ključni kriterij pri letnem prirastu, saj zagotavlja, da zbirka ostaja relevantna in v koraku s časom. Prizadevamo si za zagotavljanje aktualnih naslovov iz vseh področij človeškega ustvarjanja, ki ustrezajo trenutnim dogodkom in trendom. Spremljanje in vzdrževanje zbirke je dinamičen proces, ki ga bomo uresničevali z dodajanjem novih naslovov, rednim posodabljanjem zastarelega gradiva ter prilagajanjem vsebin interesom uporabnikov. Vključitev gradiva, ki obravnava nove tehnologije, kot tudi nakup elektronskih in zvočnih knjig, knjižnici omogoča, da zadovoljimo potrebe sodobnih bralcev in ohranjamo zbirko v koraku s tehnološkim razvojem.
- **Zastopanost različnih tematskih oz. predmetnih področij:** upoštevali bomo strokovna priporočila in standarde za splošne knjižnice, delež naslovov za strokovno gradivo bo znašal 50% in 50% za leposlovno gradivo. Pri tem bo najmanj 30% celotnega nakupa namenjeno otroški literaturi. Pri nakupu strokovnega gradiva bomo zbirko dopolnjevali tako, da bodo vsa področja zastopana s temeljno strokovno literaturo različnih nivojev zahtevnosti. Pri leposlovju bodo zastopani različni jeziki in kulture ter žanri ter različni nivoji zahtevnosti.
- **Različne vrste gradiva:** Poudarek bo na elektronskih in zvočnih knjigah v slovenščini, dostopnih prek platform COBISS Ela in Audibook. Prav tako bomo vključili različne medije, kot so razglednice, fotografije, didaktične igrače in multimedijски viri, ki obogatijo knjižnično zbirko.
- **Upoštevali bomo značilne in posebne potrebe okolja** Upoštevali bomo značilne in posebne potrebe okolja posamezne knjižnice v mreži. Posebno pozornost bomo namenili študijskim potrebam dijakov in študentov ter potrebam romske skupnosti. V knjižnico je vključen visok delež dijakov in študentov, ki se dnevno vozi v šolo, zato z nabavno politiko upoštevamo njihove potrebe po študijskem gradivu in storitvah.
Na našem območju živi skupina Romov katerim namenjamo posebno pozornost, z namenom povečanja vključenosti otrok v knjižnico izvajamo pravljico-igralne ure in delavnice za spodbujanja branja in ustvarjanja pozitivnega odnosa do branja in knjig.

Pridobili bomo vse dostopno domoznansko gradivo o naših krajih in ljudeh, ki ga bomo uspeli najti na tržišču, nadaljevali bomo z nakupom starih razglednic.

Sodelovali bomo z vsemi tremi domovi za ostarele na našem območju ter organizirali izposojno gradiva z dostavo na domu po pošti za starejše in invalide.

Informacijske potrebe

Upoštevali bomo informacijske potrebe otrok, mladine in odraslih s celotnega območja. Tako bo knjižnica zadovoljila potrebe uporabnikov po novih informacijskih tehnologijah, sledila bo razvoju novih oblik gradiva, še posebej spletnim ter tako pripomogla k informacijskemu opismenjevanju prebivalstva. S posebno pozornostjo bomo izbirali:

- splošna informativna gradiva na klasičnih in elektronskih medijih,
- gradiva z informacijami javnega značaja,
- gradiva, ki ljudem pomagajo pri organizaciji njihovega vsakdanjega življenja,
- gradiva z informacijami za poznavanje lokalnega okolja,
- gradiva, ki prinašajo informacije o varstvu potrošnikov, civilne družbe, varstvu narave, človekovih pravic...).

Izobraževalne potrebe

Prednost in poudarek pri nabavi bo na klasičnem in elektronskem gradivu, ki:

- vključuje temeljna znanja vseh strok in disciplin na različnih stopnjah zahtevnosti,
- posodablja temeljno zbirko,
- prinaša komentarje, razlage,
- je namenjeno mladim uporabnikom in populaciji, ki se šola,
- je namenjeno permanentnemu izobraževanju v okviru prostora aktivnosti,
- služi učenju novih tehnologij in medijev,
- je namenjeno osebnostni rasti in razreševanju težav.

Raziskovalne potrebe okolja

Temeljno zbirko bomo dopolnili z deli v klasični in elektronski obliki za otroke, mladino in odrasle, ki:

- posamezna področja obravnavajo poglobljeno,
- predstavljajo analize raziskav z različnih strokovnih področij,
- predstavljajo nove metode in pristope,
- spodbujajo posameznike za raziskovanje lokalnega okolja.

Kulturne potrebe okolja bomo zagotovili:

- z nabavo kvalitetnih leposlovnih literarnih del (nagrajenih) za otroke, mladino in odrasle,
- z nabavo kvalitetnih glasbenih posnetkov in igranih filmov za otroke mladino in odrasle,
- z izborom kvalitetne strokovne in poljudno strokovne literature z različnih področij umetnosti,
- z organiziranjem literarnih večerov, razstav in vodenjem bralnih srečanj za otroke, mladino in odrasle.

- **Spodbujanje bralne in informacijske pismenosti:** Bralno in informacijsko pismenost bomo omogočili z dostopom do različnih kakovostnih del za otroke, mladino in odrasle v vseh ustreznih oblikah, pri nakupu se še posebej osredotočamo na:
 - nakup gradiva za predšolsko obdobje (igralne knjige, slikanice s kvalitetnim besedilom in ilustracijami), Poudarek bo na igralnih knjigah in slikanicah za predšolske otroke, kakovostni literaturi za otroke in mladino.
 - nakup kvalitetne literature za otroke in mladino, poudarek bo na večjem številu izvodov gradiv, ki so na priporočilnih seznamih in so bila nagrajena (Zlata hruška),
 - izbor leposlovnih knjig za odrasle z zastopanostjo vseh žanrov in nivojev zahtevnosti,
 - prednost pri nabavi bo nakup izvirne slovenske literature in prevodov zahtevnejšega leposlovja,
 - nakup strokovnih del in priročnikov, ki imajo razlage, recenzije, kritike, ustrezna kazala in preglednice, nakupom posodobljenih izdaj referenčne literature.

6. Upoštevanje enake dostopnosti knjižničnega gradiva in povezovanje z deležniki

Mestna knjižnica Grosuplje se pri izvajanju svojega poslanstva povezuje znotraj knjižnične mreže ter sodeluje s celotnim knjižničnim prostorom v Sloveniji in zunaj nje. Dostop do gradiva v vseh enotah

knjižnice je omogočen z enotno člansko izkaznico, kar uporabnikom omogoča izposojiti gradiva, ki ga knjižnica hrani, ter gradiva, ki ga nimamo v zbirki. Iskano gradivo dostavimo tudi z medoddelčno izposojijo. Načrtujemo do 220 izposoj iz približno 30 knjižnic v Sloveniji ter do 4 izposoje iz tujine.

V sodelovanju z javnimi zavodi in društvi, zlasti z vrtci ter osnovnimi in srednjimi šolami, izvajamo bibliopedagoške dejavnosti in organiziramo kulturne dogodke. Aktivno sodelujemo pri nacionalnem projektu "Rastem s knjigo" ter izvajamo projekte, kot sta "Zelena čitalnica" in "Jaz berem".

Promocijo knjižnične zbirke izvajamo s svetovanjem ob izposoji, organizacijo literarnih večerov, predavanj in drugih dogodkov, kjer bralci lahko поблиže spoznajo avtorje in njihove knjige. V prostorih knjižnice izpostavimo kakovostne naslove, da so obiskovalcem dostopni, na spletni strani pa redno objavljamo priporočila in povezave na portal Dobreknjige.si, ki ponuja dodatne ideje za branje. S temi dejavnostmi olajšamo dostop do izbranih vsebin in spodbujamo bralno kulturo v lokalni skupnosti.

Od leta 2017 smo vključeni v pilotni projekt skupne nabave in obdelave gradiva z Mestno knjižnico Ljubljana, ki ga je z podporo Ministrstva za kulturo vodilo Združenje splošnih knjižnic. Po zaključku projekta smo se dogovorili za nadaljevanje sodelovanja pri nabavi in obdelavi gradiva, saj so bili rezultati projekta pozitivni.

7. Zaključek

Načrt nakupa knjižničnega gradiva za leto 2025 je oblikovan tako, da ustreza potrebam vseh občanov treh občin, s posebnim poudarkom na otrocih in mladini, saj so vse tri občine nad slovenskim povprečjem po številu mladih do 15 let. Z njim bomo posodobili knjižnično zbirko, zagotovili dostop do najnovejše in najkakovostnejše literature ter izpolnjevali cilje nacionalne kulturne politike. Hkrati bomo sledili strokovnim smernicam in standardom za splošne knjižnice, kar vključuje razmerje med leposlovnim in strokovnim gradivom ter poseben poudarek na gradivu za otroke in mladino.

Grosuplje, 20.11.2024

Direktorica
Urška Emeršič